

PACIFIC ISLANDS FORUM: CREATION, DEVELOPMENT AND RESULTS

Iliyan Mateev

Department of Economic Theory and International Economic Relations, Faculty of Economics, St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Turnovo, Bulgaria, iliyan_mateev@abv.bg

Abstract: The Pacific Islands Forum is established as the South Pacific Forum in 1971 to provide heads of government with a venue to discuss common issues and problems facing the independent and self-governing nations of the South Pacific. Based in Suva, Fiji, the forum includes Australia, Cook Islands, Federated States of Micronesia, Fiji, French Polynesia, Kiribati, Nauru, New Caledonia, New Zealand, Niue, Palau, Papua New Guinea, Solomon Islands, Republic of the Marshall Islands, Samoa, Tonga, Tuvalu and Vanuatu. At its first meeting, senior Forum officials recommended the creation of a permanent bureau to deal with economic issues, a measure approved the following year. The resulting group, the South Pacific Bureau for Economic Cooperation (now Pacific Islands Forum Secretariat in Suva, Fiji), was established in April 1973 and works to facilitate cooperation among members in trade, tourism, transportation and economic development. A breakthrough in the cooperation of the member countries of the Forum occurred after the South Pacific Regional Trade and Economic Cooperation Agreement (SPARTECA), signed in 1980 in Tarawa, Kiribati, entered into force from 1 January 1981. At the end of 1994, the Forum received observer status at the UN General Assembly. 1999 was a significant year for the South Pacific Forum, as it was decided that from the beginning of 2000 it would bear the name Pacific Islands Forum. On 18 August 2001, the Pacific Agreement on Closer Economic Relations (PACER) was signed in Nauru and entered into force on 3 October 2002. In 2009, new negotiations related to the Pacific Agreement on Closer Economic Relations (PACER) began, which ended in April 2017 with the adoption of the PACER Plus agreement, including further trade liberalization and aid for development. Entered into force on 13 December 2020.

Keywords: Regional Integration, South Pacific Forum, Pacific Islands Forum

ФОРУМ НА ТИХООКЕАНСКИТЕ ОСТРОВИ: СЪЗДАВАНЕ, РАЗВИТИЕ И РЕЗУЛТАТИ

Илиян Матеев

Катедра „Икономическа теория и международни икономически отношения“, Стопански факултет, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, България, iliyan_mateev@abv.bg

Резюме: Форумът на Тихоокеанските острови е създаден като Южнотихоокеански форум през 1971 г., за да предостави на правителствените ръководители място за обсъждане на общи въпроси и проблеми, пред които са изправени независимите и самоуправляващи се нации от Южния Пасифик. Базиран в Сува, Фиджи, Форумът включва Австралия, Вануату, Кирибати, Науру, Ниуе, Нова Зеландия, Нова Каледония, Острови Кук, Палау, Папуа Нова Гвинея, Република Маршалови острови, Самоа, Соломонови острови, Тонга, Тувалу, Федерални щати на Микронезия, Фиджи и Френска Полинезия. На първото си заседание висши служители на Форума препоръчват създаването на постоянно бюро, което да се занимава с икономическите въпроси, мярка, одобрена през следващата година. Създадената група, т.н. Южнотихоокеанско бюро за икономическо сътрудничество (сега Секретариат на Форума на тихоокеанските острови в Сува, Фиджи), е учредена през април 1973 г. и работи за улесняване на сътрудничеството между членовете в областта на търговията, туризма, транспорта и икономическото развитие. Пробив в сътрудничеството на страните-членки на Форума настъпва след влизането в сила от 1 януари 1981 г. на Споразумение за регионално търговско и икономическо сътрудничество в Южната част на Тихия океан (SPARTECA), подписано през 1980 г. в Тарава, Кирибати. В края на 1994 г. Форумът получава статут на наблюдател в Общото събрание на ООН. 1999 г. е знаменателна година за Южнотихоокеанския форум, тъй като е решено от началото на 2000 г. той да се преименува на Форум на тихоокеанските острови. На 18 август 2001 г. в Науру е подписано Тихоокеанското споразумение за по-тесни икономически отношения (PACER), влязло в сила на 3 октомври 2002 г. През 2009 г. започват нови преговори, свързани с Тихоокеанското споразумение за по-тесни икономически отношения (PACER), които приключват през април 2017 г. с приемането на споразумението PACER Plus, предвиждащо по-нататъшна либерализация на търговията и помощ за развитие. Влиза в сила през декември 2020 г.

Ключови думи: Регионална интеграция, Южнотихоокеански форум, Форум на тихоокеанските острови

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Форумът на тихоокеанските острови е известен до 2000 г. като Южнотихоокеански форум и е междуправителствена организация на независими тихоокеански държави, която дава възможност на страните-членки да си сътрудничат в политическата и икономическата сфера. Неговият секретариат се намира в Сува, Фиджи. Първата среща на участниците в Южнотихоокеанския форум се провежда по инициатива на Нова Зеландия в нейната столица Уелингтън от 5 до 7 август 1971 г. На срещата са представени седем държави и владения: Австралия, Науру, Нова Зеландия, Островите Кук, Самоа, Тонга и Фиджи. Обсъждат се широк кръг от въпроси, засягащи живота на хората, живеещи в Южния Пасифик. Специално внимание е отделено на проблемите, свързани с корабоплаването, търговията, образованието и туризма. Оттогава подобни срещи се организират ежегодно в една от страните-основателки на форума. На тях държавните и/или правителствените ръководители обсъждат политически и икономически въпроси от общ интерес и решенията се вземат с консенсус. Още девет държави, получили независимост, се присъединяват по-късно към Южнотихоокеанския форум: Папуа Нова Гвинея (1974), Ниуе (1975), Кирибати (1977), Соломонови острови (1978), Тувалу (1978), Вануату (1980), Маршалови острови (1987), Федерални щати Микронезия (1987) и Палау (1995). През септември 2016 г. френските отвъдморски общности Френска Полинезия и Нова Каледония (със специален статут) са приети във Форума на тихоокеанските острови, с което общият брой на членовете достига осемнадесет. За първи път територии от Списъка за деколонизация на ООН стават част от организацията, създадена за независимите държави от региона, а събитието се счита за голям успех за френската дипломация. През септември същата година Токелау (зависима територия на Нова Зеландия) получава статут на асоцииран член. (RNZ, 2016) Със статут на наблюдатели са Източен Тимор (Тимор-Леше), американските територии Американска Самоа, Гуам и Северните Мариански острови, френската отвъдморска общност Уолис и Футуна, секретариатът на ООН, секретариатът на Общността на нациите (известен като Британска общност на нациите от 1926 до 1949), Групата на Световната банка, Азиатската банка за развитие, Организацията на африканските, карибските и тихоокеанските държави, Международната организация по миграция и Комисията по риболова в Западния и Централния Тихи океан. От 1989 г. Форумът организира годишна среща на министерско ниво с ключови партньори в диалога. Към началото на 2024 г. 21 държави и съюзи са признати за такива: Великобритания, Германия, Европейски съюз, Индия, Индонезия, Испания, Италия, Канада, Китай, Корея (Южна), Куба, Малайзия, Норвегия, САЩ, Сингапур, Тайланд, Турция, Филипините, Франция, Чили и Япония. Партньорството с Франция е „замразено“ през октомври 1995 г. заради ядрените опити, извършени на атолите Муруроа и Фангатауфа във Френска Полинезия и (от 1966 до 1996 г. бяха извършени общо 193 ядрени опита) и възстановено през 1996 г.

2. ЮЖНОТИХООКЕАНСКИ ФОРУМ

Срещите на Форума, организирани непосредствено след създаването му, са посветени основно на развитието на регионалната икономика и търговия, както и на ядрените опити, извършвани от Франция. Тяхната основна цел е да повишат икономическото и социалното благосъстояние на хората, живеещи в тихоокеанския регион, чрез задълбочаване на междуправителственото сътрудничество. Към края на 70-те години постепенно се обръща повече внимание на проблемите, свързани с транспорта и рибарството. Това води до основаването през 1978 г. на Линията на Тихоокеанския форум (Pacific Forum Line - PFL), Асоциацията на авиокомпаниите от южния Тихоокеански регион (Association of South Pacific Airlines - ASPA) и през 1979 г. на Агенцията за риболов на Форума та тихоокеанските острови (Pacific Islands Forum Fisheries Agency - FFA). Линията на Тихоокеанския форум (Pacific Forum Line - PFL) е съвместно предприятие за предоставяне на редовни транспортни услуги, за насърчаване на икономическото развитие в региона на Южния Пасифик. През 2012 г. е закупена от правителството на Самоа и се управлява като съвместно предприятие с “Neptune Pacific Line” от края на 2023 г. (PFL, 2024) Асоциацията на авиокомпаниите от южния Тихоокеански регион е неправителствена организация, създадена с директива на Южнотихоокеанския съвет за гражданска авиация, приета на срещата му, проведена в Апия, Самоа, на 22–23 юни 1978 г. Официално е представена на първата регионална среща на авиокомпаниите, проведена в Сува, Фиджи, на 7-8 март 1979 г. Учредителната ѝ среща се провежда в Сува, Фиджи, на 30-31 май 1979 г., на която е приет уставът ѝ. Според него ASPA е организация с нестопанска цел, представляваща интересите на авиокомпаниите, базирани в тихоокеанските островни страни. Започва дейността си през 1979 г. До август 1986 г. секретариатът ѝ е базиран в Южнотихоокеанското бюро за икономическо сътрудничество (сега секретариат на Форума на тихоокеанските острови) в Сува, след което е преместен в летище Нади, Фиджи. (ASPA, 2024 г.) Агенцията за риболов на форума на Тихоокеанските острови (FFA) е междуправителствена агенция, чиято цел е да улесни регионалното сътрудничество и координацията на

политиките в областта на рибарството. Към началото на 2024 г. има 17 члена. Седалището ѝ е в Хониара, Соломоновите острови. (FFA, 2024) Комисията за търговия и инвестиции на тихоокеанските острови (Pacific Islands Trade and Investment Commission - PITIC), преименувана на "Pacific Trade Invest (PTI)", е водещата агенция за насърчаване на търговията и инвестициите в тихоокеанския регион, с офиси в Окланд, Пекин, Женева, Сидни и Токио. Като мрежа за насърчаване на търговията и инвестициите на Секретариата на Форума на тихоокеанските острови, PTI е упълномощена от своите лидери да улеснява търговските, инвестиционните и туристическите връзки между икономиките на държавите и териториите на тихоокеанските острови и останалия свят. (PTI, 2021) Пробивът в сътрудничеството между страните-членки на Форума идва след като Споразумението за регионално търговско и икономическо сътрудничество в Южния Пасифик (South Pacific Regional Trade and Economic Cooperation Agreement - SPARTECA), подписано през 1980 г. в Тарава, Кирибати, влиза в сила от 1 януари 1981 г., предоставяйки преференциален достъп до пазарите на Австралия и Нова Зеландия за текстилната и обувната промишленост на развиващите се страни-членки на Форума. Първата държава, която се възползва от намаленията на митата и премахването на квотите, е Фиджи, чиято икономика процъфтява. Двете големи регионални икономики постепенно предприемат стъпки за либерализиране на търговията чрез въвеждане на преференциално митническо третиране за широка гама от стоки, произведени в развиващите се тихоокеански страни, особено за текстила и обувките. През 80-те години политическите въпроси започват да играят важна роля в дискусиите на Форума, наред с икономическите. Те са свързани предимно с френските ядрени опити и желанието на местното население на Нова Каледония (меланезийският народ канаки) за независимост от Франция. На среща, проведена на 6 август 1984 г. в Тувалу, работна група от експерти изготвя Договора за зона, свободна от ядрено оръжие в Южния Тихи океан, който е подписан на 6 август 1985 г. (40-та годишнина от американската атомна бомбардировка над японския град Хирошима) в столицата на островите Кук - Аварау, разположена на остров Раротонга, който влиза в сила на 1 декември 1986 г. Географският му обхват е огромен: той се простира от западния бряг на Австралия до границата на безядрената зона на Латинска Америка и Карибите на изток (съгласно Договора от Тлателолко, Мексико) и от Екватора до 60 градуса на юг, където среща границата на безядрената зона, създадена от Договора за Антарктика. (ООН, 1985 г.) Изпратени са известия до всички ядрени сили да подпишат протоколи в подкрепа на договора. СССР подписва протоколи 2 и 3 на 15 декември 1986 г. и ги ратифицира на 21 април 1988 г. Китай подписва и ратифицира протоколи 2 и 3 през 1987 г. На 25 март 1996 г. в Сува, Фиджи, договорът е подписан от САЩ, Великобритания и Франция. Ратифициран е от Франция на 10 септември 1996 г., от Великобритания на 19 септември 1997 г., а САЩ все още не са го ратифицирали. Към началото на 2024 г. Австралия, Вануату, Кирибати, Науру, Ниуе, Нова Зеландия, Островите Кук, Папуа Нова Гвинея, Самоа, Соломоновите острови, Тонга, Тувалу и Фиджи са страни по този договор. (Hurst, 2023) На 5 май 1998 г. поддръжниците и противниците на независимостта на Нова Каледония и френското правителство подписват Споразумението от Нумеа (Accord de Nouméa), предвиждащо постепенното предоставяне на по-голяма автономия на територията за двадесетгодишен преходен период. То е одобрено на референдум, проведен на 8 ноември с.г., като 71,86% гласуват „за“. Провеждат се три референдума за независимост през 2018, 2020 и 2021 г., като мнозинството от населението гласува за запазване на връзките с Франция. Трябва да се отбележи, че канаките са под 1/2 от населението, а французите са около 1/3. Около 10% от жителите са полинезийци, а 5% азиатци (индонезийци, виетнамци и китайци). (France 24, 2021) От края на 80-те години на миналия век на срещите на Форума започват да се обсъждат въпроси от особено значение за островите в южната част на Тихия океан, като глобалното затопляне, свързаното с него покачване на морското равнище и нерегулирания риболов. През 90-те години започва да се отделя внимание на реализирането на програми за възвръщане на регионално специфични занаяти, развитие на туризма, стабилизиране на частния сектор, подобряване на транспортното обслужване, комуникациите и др. На среща на Форума през 1993 г. е обсъдена необходимостта от изграждане на по-тесни отношения с Азиатско-тихоокеанското икономическо сътрудничество, Тихоокеанския съвет за икономическо сътрудничество, Тихоокеанския икономически съвет и други институции, чрез които е възможно да се работи за увеличаване на търговията между страните в региона. През 1993 г. Форумът подписва субрегионално споразумение за преференциална търговия с Меланезиската инициативна група, която е основана на 17 юли 1986 г. в Горока, Папуа Нова Гвинея и включва Вануату, Папуа Нова Гвинея и Соломоновите острови. Нейната цел е да ускори икономическото и да задълбочи политическото сътрудничество между страните, участващи в него, както и да поддържа т. нар. „меланезийска солидарност“ (останалите островни държави са населени с полинезийски и микронезийски народи). През 1989 г. Канакският и Социалистическият национален освободителен фронт на Нова Каледония официално се присъединяват към Меланезийската инициативна група, а през 1996 г. и Фиджи. (MSG, 2021) В края на 1994 г. Форумът получава статут на наблюдател в Общото събрание на ООН. На

среща, проведена на 16 септември 1995 г. в предградието на Порт Морсби – Уайгани (Папуа Нова Гвинея), е подписана „Конвенцията Уайгани“, представляваща регионално споразумение към Базелската конвенция от 1989 г. за контрол на трансграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане. Тя прилага строгия контрол на Базелската конвенция за региона на Южния Пасифик и гарантира, че опасните отпадъци не могат да пътуват от Австралия или Нова Зеландия до друга тихоокеанска страна или до Антарктика. Подобно на Базелската конвенция, тя има за цел както да намали количеството отпадъци, така и да регулира международния трафик на опасни вещества. След ратификацията си тя влиза в сила на 21 октомври 2001 г. (NZG, 2017 г.) През декември 1998 г. етническото напрежение на остров Гуадалканал от Соломоновите острови започва бързо да ескалира. Местните жители гуале са възмутени от пристигането на заселници от други острови и тяхната окупация на някои земи в и около столицата Хониара. Бойците от гуале, под знамето на „Движението за свобода Исатабу“ (известно още като Революционна армия на Гуадалканал), започват кампания на сплашване и насилие срещу заселниците, които са предимно от остров Малаита. През следващата година хиляди от тях бягат обратно на своя остров или в Хониара, където имат голяма общност. През 1999 г., в отговор на атаките на гуале, заселниците сформират отряда „Malaita Eagle Force“. Правителството на Соломоновите острови се опитва да сложи край на конфликта, като обявява четиримесечно извънредно положение в края на 1999 г. Последват редица опити за помирение, но без успех, което кара правителството да иска помощ от Австралия и Нова Зеландия, която, обаче, е отказана. През юни 2000 г. министър-председателят Бартолому Улуфа’алу е отвлечен от членове на „Malaita Eagle Force“, които смятат, че въпреки че е малаитец, той не прави достатъчно, за да защити техните интереси. Впоследствие Улуфа’алу подава оставка в замяна на освобождаването си. През октомври 2000 г. представители на правителството на Соломоновите острови, „Движението за свобода Исатабу“ и „Силите на орлите на Малаита“ подписват мирно споразумение в Таунсвил, Австралия. То е последвано от „Мирното споразумение от Марау“, подписано през февруари 2001 г. от правителството на Соломоновите острови, правителството на провинция Гуадалканал и някои въоръжени групировки. Ключовият лидер на бойците гуале - Харолд Кеке, отказва да подпише споразумението, водейки до разцепление с други групи на гуале. През следващите две години конфликтът ескалира, предизвиквайки разполагането на 24 юни 2003 г. на международен контингент от 2200 полицаи и войници, предвождан от Австралия и Нова Зеландия, но включващ в себе си и представители от Вануату, Кирибати, Науру, Островите Кук, Папуа Нова Гвинея, Самоа, Тонга и Фиджи. Т.н. „Мисия за регионална помощ на Соломоновите острови“ е създадена в отговор на спешен призив за международна помощ, отправен през април 2003 г. от тогавашния министър-председател на Соломоновите острови сър Алън Кемакеза. Мисията официално приключва на 30 юни 2017 г. (RAMSI, 2017 г.)

3. ФОРУМ НА ТИХООКЕАНСКИТЕ ОСТРОВИ

1999 г. е особено важна година за Южнотихоокеанския форум, тъй като е решено от началото на 2000 г. той да се нарича Форум на тихоокеанските острови. На 19 май 2000 г. във Фиджи е извършен граждански преврат от твърдолинейни националисти (етнически фиджийци) срещу законно избраното правителство на министър-председателя от индийски произход Махендра Чодри (индофиджийците съставляват около 40% от населението). След опит на президента Камисесе Мара да възстанови дейността на изпълнителната власт, на 29 май с.г. е извършен военен преврат от главнокомандващия на въоръжените сили на Фиджи комодор Франк Байнимарама. (Tait, 2000) В отговор на нарастващата регионална политическа нестабилност, свързана с етническото напрежение на Соломоновите острови и преврата във Фиджи, през октомври 2000 г. лидерите на страните-членки на Форума на тихоокеанските острови приемат „Декларацията от Бикетава“ (един от двадесет и четирите малки острова които съставляват атола Тарава в Република Кирибати), представляваща набор от принципи и действия, които подписалите я страни предприемат за насърчаване на отворено, демократично управление и предоставяне на равни права на гражданите независимо от техния пол, раса, религия или политически възгледи. „Декларацията от Бикетава“ упълномощава Форума на тихоокеанските острови да изпраща военни и полицейски сили на територията на страните-членки, за да поддържат реда, по искане на засегнатата държава. (PIFS, 2000) През 2017 г. Форумът започна да обмисля разширяването на обхвата на „Декларацията от Бикетава“, като в нея се включат човешката сигурност, околната среда и управлението на ресурсите, транснационалната престъпност, киберсигурността и др. Т.н. преговори „Бикетава плюс“, водени през 2017-2018 г., довеждат до подписването от „Декларацията от Бое относно регионалната сигурност“ на 5 септември 2018 г. (PIFS, 2018 г.) Тихоокеанското споразумение за по-тесни икономически отношения (Pacific Agreement for Closer Economic Relations - PACER) е подписано в Науру на 18 август 2001 г. и влиза в сила от 3 октомври 2002 г. То е рамково споразумение между членовете на Форума на тихоокеанските острови, което предоставя рамка за бъдещото развитие на търговията и

икономическите отношения в региона на форума като цяло. То не съдържа съществени разпоредби за либерализация на търговията, а по-скоро предвижда постепенен процес на либерализация на търговията. Първа стъпка в това отношение е подписването на 18 август 2001 г. в Науру на Споразумението за търговия между тихоокеанските острови (Pacific Islands Trade Agreement - PICTA), имащо за цел да се създаде зона за свободна търговия на страните-членки на Форума на тихоокеанските острови. Влиза в сила през 2006 г. През 2009 г. започват нови преговори по Тихоокеанското споразумение за по-тесни икономически отношения (PACER), които приключват през април 2017 г. с приемането на споразумението PACER Plus, предвиждащо по-нататъшна либерализация на търговията и увеличаване на помощта за развитие. То влиза в сила, след като е изпълнено изискването за ратифициране от поне осем от подписалите го страни. Нова Зеландия е първата държава, която го ратифицира на 24 октомври 2018 г., последвана от Австралия на 20 декември 2018 г., Самоа на 22 юли 2019 г., Тонга на 27 март 2020 г., Соломоновите острови на 22 юни 2020 г., Кирибати и Ниуе на 3 юли 2020 г. Островите Кук са осмият член, който ратифицира споразумението на 14 октомври 2020 г. и то влиза в сила два месеца по-късно - на 13 декември 2020 г. На 20 март 2022 г. споразумението е ратифицирано от Тувалу, а на 11 октомври 2022 г. от Вануату – така към началото на 2024 г. в него участват 10 от 18-те страни-членки на Форума на тихоокеанските острови. Ниуе е подписало споразумението, но все още не го е ратифицирало. PACER Plus обхваща търговията със стоки и услуги, инвестициите, временното движение на физически лица, развитието и икономическото сътрудничество, институционалните договорености, прозрачността и консултацията при уреждане на спорове. (PACER Plus Implementation Unit, 2024) На заседание на Форума, проведено на 19-20 август 2008 г., е приета „Декларацията от Ниуе за изменението на климата“, в която страните-членки изразяват своите опасения относно глобалното затопляне. (PIFS, 2008) След 2000 г. има призови за въвеждане на обща валута в страните-членки на Форума, като австралийският долар се счита за най-добрият вариант. Някои държави в региона, обаче се опасяват, че това ще доведе до загуба на суверенитет и смятат, че австралийският, американският или новозеландският долар не трябва да се приемат като обща валута. (Orsmond & Browne, 2006) Въвеждането на обща валута би помогнало за финансирането на прехода към устойчивост и цялостната интеграция на икономическото развитие с екологичния баланс и социалния просперитет. (Tsonkova, 2024, 391)

Организационно Форумът на тихоокеанските острови се състои от следните институции:

- Среща на държавните и правителствените ръководители, провеждана веднъж годишно;
- Комитет на официалните лица на Форума - включва официални представители на всички страни-членки. Заседава два пъти годишно – веднъж малко преди срещата на държавните и правителствените ръководители и втори път – в края на годината, когато се обсъждат и приемат както работната програма на секретариата, така и годишният бюджет;
- Министерски срещи - провеждат се при необходимост за решаване на конкретни въпроси по отделните отрасли;
- Секретариат на Форума на Тихоокеанските острови, който се намира в Сува, Фиджи. Координира регионалните гледни точки по икономически и политически въпроси, а също така разработва програми за сътрудничество в търговията, транспорта и т.н. Неговият бюджет се формира предимно от Австралия и Нова Зеландия, всяка от които внася по 33,33% от средствата, а останалите 33,33% се попълват от равни вноски, разпределени между останалите страни-членки. Състои се от четири отдела:
 - Отдел за развитие и икономическа политика;
 - Отдел "Търговия и инвестиции";
 - Отдел по политически, международни и правни въпроси;
 - Отдел корпоративно обслужване.
- Главен секретар – ръководи дейността на Секретариата. (PIFS, 2008)

4. РЕЗУЛТАТИ

Според доклада за човешкото развитие на Програмата на ООН за развитие 2023-2024 г.:

- Австралия (HDI: 0,946; 10-то място) и Нова Зеландия (HDI: 0,939; 16-то място) са в групата с много високо човешко развитие (69 държави);
- Палау (HDI: 0,797; 71-во място), Тонга (HDI: 0,739; 98-мо място), Маршалови острови (HDI: 0,731; 102-ро място), Фиджи (HDI: 0,729; 104-то място) и Самоа (HDI: 0,702; 116-то място) са в групата с високо човешко развитие (49 държави);
- Науру (HDI: 0,696; 122-ро), Тувалу (HDI: 0,653; 132-ро), Федерални щати на Микронезия (HDI: 0,634; 135-то), Кирибати (HDI: 0,628; 137-мо място), Вануату (HDI: 0,614; 140-то място), Папуа Нова Гвинея (HDI:

0,568; място) и Соломоновите острови (HDI: 0,562; 156-то място) са в групата със средно човешко развитие (41 държави);

- В доклада на ООН няма данни за Островите Кук, Нова Каледония, Ниуе и Френска Полинезия.

За сравнение, през 2022 г. средният индекс на човешко развитие (HDI) за света е 0,739. (HDI, 2024); (Mateev, 2024, 319-329)

5. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Регионална икономическа интеграция има, когато обединението засяга икономиките на група страни, включени в нея по силата на определена регионална характеристика. Тя се организира или чрез наднационални институционални структури, или чрез междуправителствено вземане на решения, или комбинация от двете. В процеса на интегриране на страните нараства тяхната икономическа взаимозависимост. Предпоставка за обединяването им е постигнатата степен на сближаване на икономическите им характеристики. Целта на регионалната икономическа интеграция е получаване на икономически, политически и социални предимства както за страните-членки, така и за интеграционната общност, в която те участват като цяло. Регионалната икономическа интеграция обикновено се осъществява с променлив успех, с непрекъснати промени в споразуменията, със закъснения и провали, а понякога дори води до отказ от интеграция.

БИБЛИОГРАФИЯ

ASPA - Association of South Pacific Airlines. Nadi. Fiji. (2024). About us. <https://www.aspa.aero/about>.

FFA - Pacific Islands Forum Fisheries Agency. Honiara. Solomon Islands. (2024). About us. <https://www.ffa.int/about-us/>.

France 24. (2021). Asia/Pacific. 'Tonight France is more beautiful': Macron hails New Caledonia's rejection of independence. <https://www.france24.com/en/live-news/20211212-new-caledonia-rejects-independence-from-france-in-referendum-boycotted-by-separatist-camp-partial-results>.

HDI - Human Development Report 2023/2024. (2024). Human Development Reports. United Nations Development Programme. <https://hdr.undp.org/content/human-development-report-2023-24>.

Hurst, D. Guardian New & Media Limited. Pacific Islands. (2023). A four-decade-old Pacific treaty was meant to preserve the 'peaceful region'. Now experts say it's being exploited. <https://www.theguardian.com/world/2023/nov/19/a-40-year-old-pacific-treaty-was-meant-to-maintain-the-peaceful-region-now-experts-say-its-being-exploited>.

Mateev, I. (2024). Regional Economic Integration. Faber Publishing House. Veliko Tarnovo. Bulgaria.

MSG - Melanesian Spearhead Group. Port Vila. Republic of Vanuatu. (2021). About us. <https://msgsec.info/about-msg/>.

ZG - New Zealand Government, Ministry for the Environment. Wellington. New Zealand. (2017). Waigani Convention. <https://environment.govt.nz/what-government-is-doing/international-action/the-waigani-convention/>.

Orsmond, D.W.H & Browne, C. (2006). IMF Working Papers. International Monetary Fund. Washington DC. Pacific Island Countries: Possible Common Currency Arrangement. <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2016/12/31/Pacific-Island-Countries-Possible-Common-Currency-Arrangement-19896>.

PACER Plus Implementation Unit. Apia. Samoa. (2024). History of PACER Plus. <https://pacerplus.org/pacer-plus/history-of-pacer-plus>.

PFL - Pacific Forum Line. Suva. Fiji. (2024). About Pacific Forum Line (PFL). <https://www.pacificforumline.com>.

PIFS - Pacific Islands Forum Secretariat. Suva. Fiji. (2000). "Biketawa Declaration". <https://www.forumsec.org/2000/10/28/biketawa/>.

PIFS - Pacific Islands Forum Secretariat. Suva. Fiji. (2018). "Boe Declaration on Regional Security". <https://www.forumsec.org/2018/09/05/boe-declaration-on-regional-security/>.

PIFS - Pacific Island Forum Secretariat. Suva. Fiji. (2008). The Niue Declaration on Climate Change. <https://www.forumsec.org/2008/02/21/the-niue-declaration-on-climate-change/>.

PICTA - Pacific Island Countries Trade Agreement. Pacific Islands Forum Secretariat. Suva. Fiji. (2020). <https://www.forumsec.org/wp-content/uploads/2020/01/PICTA.pdf>.

PTI - Pacific Trade Invest. (2021). What We Do. <https://pacifictradeinvest.com/en/about-us/what-we-do/>.

RAMSI - Regional Assistance Mission to Solomon Islands. (2017). About RAMSI. <https://www.ramsi.org/about/>.

RNZ - Radio New Zealand. (2016). Pacific Waves. France scores Forum success. <https://www.rnz.co.nz/international/programmes/datelinepacific/audio/201815853/france-scores-forum-success>.

- RNZ - Radio New Zealand. (2016). Pacific/Tokelau. Tokelau happy as Forum associate member. <https://www.rnz.co.nz/international/pacific-news/314331/tokelau-happy-as-forum-associate-member>.
- Tait, P. Guardian News & Media Limited. (2000). Violence escalates as mob runs riot in Fiji. <https://www.theguardian.com/world/2000/may/29/fiji>.
- Tsonkova, V. (2024). Sovereign Sustainable Bond Market – Positioning and Effects. Environment. Technology. Resources. Rezekne, Latvia. Proceedings of the 15th International Scientific and Practical Conference. Volume I, 388-39. <https://journals23.rta.lv/index.php/ETR/article/view/7945/6255>.